

Quislingen Josephus

Tidernas slakter / 7

Flavius Josephus
Judarnas krig mot romarna
Öv: N J Thunblad, 1884,
Faksimil Rediviva förlag

En drabning som har satt spår in i vår tid är den om Jerusalem. Gunder Andersson har läst berättelsen av en som var med.

1900-talet har kallats det blodigaste seklet genom tiderna. Det är ideologiska fel, hävdar olika tänkare, som Per Ahlmark. Som helhetsförklaring tycks detta något förenklat. Vapenutvecklingen har också sin del i det hela och industrialismen. Döden industrialiserades. För 2 000 år sedan hade man ihjäl varann med yxor, spjut, pilor och kastmaskiner. En rätt orationell form av dödande.

Det hindrade inte att man lyckades rätt bra ändå. Romaren Titus bedriftat att efter segslitna strider och långvarig belägring inta Jerusalem i augusti år 70 och bränna ned templet var ett historiskt blodbad. Hela skeendet (och 200 års förhistoria) finns beskrivet av Flavius Josephus. Vad gäller slaget om Jerusalem bör han kunna tas någorlunda på orden. Han var med.

Josephus har klandrats av eftervärlden för partiskhet och av judarna betraktats som en quisling. En som gick romarnas ärenden. Och visst är hans text fylld med urskuldamade omdömen när det gäller romarnas agerande och en hel del arseliskande i förhållande till Titus.

HAN VAR SJÄLV FARISÉ och en kort tid motvillig härförare och tillfångatogs av Vespasianus, sedermera kejsare, vid ett inledande slag under det romerska härtaget. Han hade en del att vara tacksam mot romarna för. Livet nämligen. Men viktigast var nog ändå avskyn inför zeloter och andra upprorsmän, framför allt den självutnämnde ledaren Johannes. Denne beskyller han för en omänsklig mordiskhet och grymhet, med många smaskiga detaljer.

Som skriftlär förodade han redan innan upproret inleddes år 66, liksom efteråt, samförstånd med romarna. Varje form av väpnat uppror ansåg han dömt att misslyckas. Gång på gång uttalar att Jerusalem tragedi berodde på att vissa judiska kretsar var så förbannat trilskas, icke-pragmatiska, bångstyriga, fanatiska eller – med en sentida term – fundamentalistiska. När Jerusalem låg i grus och aska och hundratusentals människor hade gått till spillo konstaterade han:

Den (staden) hade icke råkat i en sådan olycka, om den icke uppfostrat ett släkte som störta den i fördärv.

Belägringen av Jerusalem var en lång, grym och blodig historia. Josephus beskriver detaljrikt både judiska excesser och att romarna inte lade fingrarna emellan. Om judar som tillfångatogs i slagets initialskede berättas:

När romaren Titus invaderade Jerusalem år 70 brändes templet ned. På dess plats står i dag Klippmoskén.

Sedan de först gisslats och undergått alla möjliga tortyrer korsfästes de framför muren. Titus kände visserligen medlidande (!) med dessa olyckliga, dagligen ett antal av 500 eller mer, men han ansåg det väldigt att låta dem frött löpa omkring...

Medlidande eller ej, det hindrade honom inte att ta till andra metoder för att uppnå en förhandlingslösning:

Titus lät nu även hugga av händerna på många av fångarna, och avsånde dem i denna ställning till Simon och Johannes [två av upprorsledarna].

Det var ett drastiskt sätt att visa att han menade business och att motstånd var lönlöst. Det hjälpte inte. Belägringen pågick månad efter månad. Båda sidor led stora förluster. En väntad konsekvens var hungersnöd. Sjukdomar spreds. Josephus skildrar lidandet med journalistisk pregnans:

Taken låg fulla med utmårade kvinnor och barn, gatorna var fyllda med döda åldringar. Barn och ynglingar vacklade omkring, uppsvallda av sjukdom, och störtade döda till marken... Många föll döda ned på lik de ville begravas... Förfärligare än detta var dock rövarens raseri: likt dödgävrare bröt de sig in i husen, plundrade liken, under skrat provade de sina dolkspetrar på liken eller genomborrade sådana som av hunger segnat ned men ännu levde...

Här finns också en scen som makabert nog för tanken till Chaplins Guldfeber. Detta när de hungerande i desperation inte bara stekte småbarn och "förtörde sådant som icke ens oskäliga djur fördraga... de tillgrepo även lädergördlar och skor och tuggade lädret som de slet från sköldarna".

Det tillstånd som beskrivs liknar helvetet på jorden. Föga överraskande mår Titus – enligt Josephus – illa av vad vad han ser:

När han fick se dalgångar fyllda med döda och kände den förskräckliga stanken av de rutt-

nande liken tog han Gud till vittne att detta inte var hans verk.

De två zelotiska ledarna Simon och Johannes beskrivs som veritabla mordänglar. Innanför murarna mördas präster och andra till höger och vänster, ofta under förödmjukande former.

Men "araber, ävensom syrier" var inte bättre. Det gick ett rykte att judar som flytt ur staden hade en massa guldmynt i magen. Flyktningarna fick magarna uppskurra.

På en natt uppskar man sålunda magarna på 2 000 personer.

Under slutstriden, när romarna hade tagit sig in i staden flydde upprorsmännen till det kungliga palatset och mördade i förbigående 8 400 av den egna befolkningen, eftersom "mord hade blivit deras andra natur". Detta innan de slaktades av romarna eller begick självmord.

VID DET LAGET VAR redan templet intaget och stucket i brand. Inte oväntat påstods Titus vara emot detta, men "vrede, judehat och den stora förbittringen över hela striden var starkare än den världna de hyste för Titus och den fruktan de hyste för hans straffande makt". Då var det drygt 1 300 år sedan det första templet hade byggts, och 640 år sedan det hade återuppsbyggts efter babiloniernas härjningar.

Antalet döda går givetvis inte att fastställa. Enligt en uppgift transporterades 175 880 lik ut genom en av stadsportharna under tiden april till juli, och det var enbart personer vars begravning måste bekostas av statskassan. Då återstod en månads strider.

Enligt en annan uppgift kostades 600 000 döda över muren och utanför portarna. Vad gäller antalet stupade romare finns mig veterligt inga siffror.

Josephus uppgifter måste självklart tas med rätt många nypor salt. Men trots att den kejsarkrämaren måste han krediteras för en sak: få har med samma språkliga kraft förmått skildra krigets fasor.

GUUNDER ANDERSSON

KRÖNIKA

Så har kulturredaktören smitit på semester och lämnat arbetspuckeln vind för våg. Utflykten motiveras i efterhand med några strödda iakttagelser från Västindien.

Brist på rörmokare

Det går inte att få ut en bagageremsa. Till slut skrivs en för hand och fästs med gummiband i handtaget. Och inte får vi någon stol vid incheckningen. Vi hänvisas till boardingdesken – som ritat ett stort C med en ring runt på kvittot, vilket betyder att det nog löser sig på flygplanet. Flygvärdinnan, en parant latinamerikanska, ler brett. Så här är det alltid på St Thomas, säger hon. Det är vi andra som bryter ihop.

Det fick mig att minnas Barbados för några år sedan. Jag och hustrun gav oss in till flygbolagets kontor i Bridgetown för att konfirmera återresan. Det sades öppna klockan tio. Halv elva kom en vacker negress trippande på höga klackar, klädd i dräkt, strumpor och oklanderligt struken vit blus i hetten. "You waiting?", undrade hon och läste upp. Så stod vi i polarvinden från luftkonditioneringen och hörde det slamra från köket. Hon satte på kaffe.

TID ÄR INTE SAMMA SAK i Västindien. Det tog hundra år att skriva fast en klocka i baken på svenskarna men vi har inte blivit så värst mycket lyckligare av det.

U S Virgin Islands är ett självstyrande territorium under amerikansk överhöghet. Det styrs av några klaner på huvudön St Thomas, som saklöst prioriterar sina intressen framför den större granne St Croix. Insändare i The Independent konstaterar att det har gått utför i jämn takt sedan självstyret 1963.

Förre guvernören står inför rätta med sina medarbetare anklagad för urkundsförfälskning, försingring och tagande av mutor. Merparten av bussarna står stilla av brist på reservdelar och de som rullar skulle inte ens köras in till en svensk bilbesiktning. De groppiga vägarna kantas av vrak, och hyrbilarna känns igen på att de inte är hopknäckade. Avloppen lades av danskarna för 130 år sedan och ett par rör brister i veckan. Sjukpensionärerna har inte fått ut sina pensioner sedan januari.

Nye guvernören Turnbull förklarade just undantagstillstånd för att kringgå normala upphandlingsregler, eftersom avloppsproblemen har lett till sviktande turism, särskilt på St Croix. Om det hjälper eller förvärrar saken är oklart.

Tio år av undantagstillstånd under amerikansk administration skulle vända på steken, men det är politiskt omöjligt. Den karibiska nationalismen skulle flamma upp. Washingtons intresse av att pumpa in pengar i ett svart hål begränsar sig till det nödvändigaste.

ÄNDÅ AKKUMULERAS ENORMA rikedomar. Bara St Thomas tar emot sju miljoner turister om året. Även om merparten är kryssningsturister handlar det om intäkter på 100 till 120 miljoner årligen. Men från skatteparadis St Thomas flyter vinsterna ut för att placeras i ballongaktier.

Vi bodde på Sapphire Beach, ett utomordentligt trevligt och avspänt ställe vid en avsidig strand. Andra dagen blev det stopp i toaletten. Två killar infinder sig, en i overall och en i vit skjorta. Den vita skjortan tittar ned i toalettstolen. Det är stopp. Den andra moppar ett par gånger. Sedan försvinner de ned under huset. Dag fyra är det nytt stopp, liksom dag fem, sex och åtta.

Varje dag begrundar jag dessutom badrumskranen. Den är lös och ser ut som den på Barbados. Det finns helt enkelt inga rörmokare att få tag på, vilket beror på att inga utbildas. De som finns har snappat upp lite från pappa, som i sin tur snappade upp det gud vet var. Befolkningen ger fan i politiken, det är skäligen likgiltigt vilken klan de röstar på. Mest pratades det om svart stolthet. Det borde pratades om rörmokare.

14 mars 2000
KNUT CARLQVIST